

"Ve daire-i itikadın, daire-i esbaba galebe edeceği bir gündür." cümlesini açıklar mısınız?

Daire-i Esbap: Sebeplerin cevelan ettiği ve imtihan şartlarının hükmettiği, şu içinde yaşadığımız dünya hayatıdır.

Bu dünyada nefis, heva, şeytan, gaflet gibi düşmanlar yüzünden, inandığımız şeyler üstünde vehim, kuruntu hatta şek eksik olmuyor. Mutezile bu sebepler dünyasının takıntıları ile itikada baktıkları için, sebeplere tesir vermişler. Yani sebepleri mucit zannetmişler. Bu zanlarında tabiat, vehim ve hayalin rolü büyüktür. İnsan tabiat ve vehim putundan tahkiki bir iman ile sıyrılmadıkça, hakiki ve halis tevhidi yakalayamaz.

Daire-i İtikat: Sebeplerin değil inancın hükmettiği dairedir. Burada aktör, vehim ve tabiat değil ruh ve imandır. Kişi her şeyi iman ve ruh ölçüsü ile tartar. Hatta cebriye gibi ifrata giderek sebepleri ya külliyen inkâr ederler ya da kaderin sebeplere biçmiş olduğu rolü ve misyonu kabul etmezler. Bu da yanlış ve tembel bir tevekkülü netice verir.

Halbuki, bu dairelerin her birisi için ayrı ayrı makamlar, ayrı ayrı hükümler vardır. Ve her makamın iktiza ettiği hükme göre hareket lazımdır. Sebepler dairesinde itikada itikat dairesinde de sebeplere dikkat edeceğiz. Her ikisini de inkârdan kaçınacağız.

Sebepler dairesinde iken tarlayı ekmek, sulamak, tohumlamak gerekirken **itikat dairesinde** de tarladan kalkan hasadın yaratıcısının Allah olduğunu, sebeplerin icat noktasında tesirsiz olduğunu bilmeliyiz. Biri tevhidin diğeri de yaratılışın realitesidir.

Mahşerde sebepler ve imtihan ortadan kalkacağı için, iman edilen şeyler ayan beyan görülecektir.

şerlere ve hayır gün o çünkü ,cezadır ya maksat kelimesinden دين " ceza verilecek bir gündür; veya hakaik-i diniyedir, çünkü hakaik-i diniye o gün tam mânâsıyla meydana çıkar. Ve daire-i itikadın, daire-i esbaba galebe edeceği bir gündür."(1)

Üstad'ın buradaki ifadelerinden anlaşılan, ahiret âleminde her şey ayan beyan olacağından talim ve ilime ihtiyaç kalmayacaktır. **İlim** bilinmeyi, anlaşılmanı öğrenmek ve anlamak içindir. Ahiret hayatında ise her şey kemali ile açık ve sarih olacağından, insanların anlama ve öğrenme gibi bir sıkıntısı olmayacaktır. *Burada*

meleklerle inanırız, orada ise direkt olarak görürüz.

(1) bk. [İşaratü'l-İ'caz, Fatiha Sûresi Tefsiri.](#)